ياشىسۇن ئازاتلىق، دوستلۇق ۋەتىنى
تەڭلىككە يول ئاچقان سوۋېتلەر ئېلى!

1987
يىل
سېنتەبىر
№17(259)

باھاسى
2 تىيىن

بىزنىڭ ۋەتەن

چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار
بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش
قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ
گېزىتى

گېزىت 1976- يىلى دېكابىردىن چىقىۋاتىدۇ.

70 ئۇلۇغ ئوكتەبىر

قازاقستان - ئەجايىپستان

ۋاقىت ئوتكەنسېرى ئۇلۇغ ئوكتەبىر سوتسىيالىستىك ئىنقىلابىنىڭ 70 يىللىغى بەيرىمىگە يېقىنلىشىپ كېلىۋاتىمىز. توي ھارپىسىدا ئويلىنىسەن، ئويلىغانسېرى خەلقىمىزنىڭ ئەجايىپ مۇۋاپپەقىيەتلىرى كوز ئالدىڭغا كېلىپ، قۇچقان بەختىڭدىن بەھرىمەن بولىسەن. ئەتتەڭ، تىل- كوڭلىمىزدەك كەڭ، سوز- ھېسسىياتتەك ئوتكۇر، قەلەم- خىيالدەك يۈگۈرەك بولسا ئىدى، كوزىمىزدىكى سۈرەتلەر بىلەن ھېسسىياتىمىزدىكى تەنتەنىلىك خوشال- خۇراملىقنى، ئويىمىزدىكى ئۇلۇغۋارلىقنى جىپسىلەشتۈرگەن ھالدا بىر گوزەل قىياپەتنى گەۋدىلەندۈرگەن بولاتتى. لېكىن يەتمىش يىلنىڭ مېۋىسى ئالىقاندەك ۋاراققا سىغارمىكىن؟!! چۈنكى بۇ ئادەتتىكى يەتمىش ئەمەس، بۇنياتكارلىق يەتمىش، زامان شىتىرۋالى، ئادەمزات تارىخىنى ئالغا باشلىغۇچى، قاراڭغۇلۇق، كۈلپەت باسقان ئالەمنىڭ ئاتقان تېڭى بولغان يەتمىش ئەمەسمۇ! ئۇلۇغ ئوكتەبىردىن باشلانغان بۇ يىللارنىڭ قازاق خەلقىگە بەرگىنى ساناپ تۈگەتكۈسىز..

ئەۋلات- ئانا ۋەتەننىڭ ئۇلۇغۋارلىغى، سوتسىيالىستىك ئارزۇدا ياشاپ- ياشنىغانلىغى بىلەن مەغرۇرلىنىدۇ. چولتا ھېساپ زامانىسىدا، ئاتىراۋ بىلەن ئالتاينىڭ، ئالاتاغ بىلەن ئورالنىڭ، جىدېلى بايسىن بىلەن جۇڭغارىيەنىڭ ئارىلىغى، ھېچ قانچە ئەمەس، دەپلا قويىلىدىغان، ياكى، «شەرقىدىن چىققان كۈن غەربىگە يەتكىچە چارچاپ قالىدۇ، بىپايان داللىرىدا ئۇچقان قۇشنىڭ قانىتى قايرىلىپ، چاپقان تۇلپارنىڭ تۇۋىغى ئۇپرايدۇ» دەپ چەكسىز ئۇزارتىۋېتىدىغان قازاق زېمىنىنىڭ بۈگۈنكى ئەق ئولچىمى 2 مىللىئون 717 مىڭ كۋادرات كىلومېتىر. بۇ ئەلگە يېۋروپانىڭ ئونلىغان دولىتى كەڭ-تاشا سىغىشىپ كېتەر ئىدى. بىز مانا شۇ قەدەر كەڭ يەرنىڭ ئىگىسىمىز.

بايلىغىدىن خەلق پاراۋەن بولۇپ بەرىكەت تاپمىسا زېمىنىنىڭ كەڭلىگىدىن نىمە پايدا؟! بۈگۈنكى قازاقستان يەتتە قەۋەت يەر ئاستىنىڭ سىرلىرى پۈتۈنلەي ئېچىلغان، كانلىرى دەۋرىمىز ھاجەتكە خىزمەت قىلىۋاتقان ئولكە. ئوكتەبىردىن بۇرۇن جوتو بىلەن قېزىلغان رۇدىنى كورۇكتە ئېرىتىپ ئاجرىتىدىغان ئالتاينىڭ ئازىراق ئالتۇنىدىن، قويچى ئاياق تاپقان سوغۇرنىڭ ئۈڭگىسىدىن چىققان قاراغاندا كومۈرىدىن، ئېمبىنىڭ يەر بېتىدە ياتقان نېفتىدىن باشقا ھېچ نەرسىسى بولمىغان قازاقنىڭ زېمىنىدا بۈگۈنكى كۈندە ئىككى يۈز مىڭدىن ئوشۇق يىرىك سانائەت كارخانىلىرى بار. ئۇلار بىر كۈندە ئىنقىلاپنىڭ دەسلەپكى يىللىرىدىن 3،5 ھەسسە جىق مەھسۇلات بېرىدۇ. قازاقستاندا سانائەت مەھسۇلاتلىرىنى ئىشلەپ چىقىرىش ئوكتەبىر ھارپىسىدىكى ئەھۋال بىلەن سېلىشتۇرغاندا مىڭ ھەسسىدىن جىق كوپەيدى. يوقتىن بار، باردىن تاغ تۇرغۇزغان مۇۋاپپەقىيەت دەپ شۇنى ئېيتىشىمىز كېرەك.

كان ئاتىسى- رەڭلىك مېتاللۇرگىيە. ئۇنىڭ پۈتمەس- تۈگىمەس مەنبەسى ئالتاي ۋە جوڭغار تاغلىرىدا. مىس، قوغۇشۇن- سىنىك ۋە تىتان ئىشلەپ چىقىرىشتا قازاقستان پۈتكۈل ئىتتىپاق بويىچە ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدۇ. بالقاش، جېزقازغان كان- مېتاللۇرگىيە كومبىناتلىرى، ئوست- كامىنوگورسكىي قوغۇشۇن- سىنىك، لېنىنگورسكىي، ئاششىساي، ئېرتىش پولىمېتالل كومبىناتلىرى ئېلىمىز ئىشلەپ چىقىرىشىدا زور ئەھمىيەتكە ئىگە بولدى. ھازىرقى ۋاقىتتا ۋولفروم، مولىبدېن سۈرئەت بىلەن تەرەققىي تاپماقتا. قارا مېتاللۇرگىيە ئىشلەپ- چىقىرىشتا قازاقستان داڭقى ئالەمگە مەشھۇر. قازاق دىيارى مېندېلېيېۋ جەدۋىلىنى كەڭەيتكەن، بىر پارچە تېشىغا ئەچچەلگەن مەدەن يىغىنچاقلانغان ئەجايىپ ماكان.

بىزنىڭ جۇمھۇرىيەت يېقىلغۇ- ئېنېرگېتىكا سانائەتنىڭ قۇۋۋەتلىك مەركىزى. بۇ تەرەپتىن ئېلىمىزدا ئۈچىنچى ئورۇننى ئىگىلەيدۇ. ئەندى قاراغاندا كومۈر شاختىلىرى ئىشلەپ چىقىرىشنى مېخانىكىلاشتۇرۇش دەرىجىسى تەرىپىدىن پۈتكۈل ئىتتىپاقتا ئالدىنقى قاتارلىق ئورۇندا تۇرىدۇ.

ئېكىباستۇز يېقىلغۇ- ئېنېرگېتىكا كومپلېكسى ئومۇمىي قۇۋۋىتى 20 مىللىئون كىلوۋاتقا يېتىدىغان ناھايىتى يىرىك بەش گ.ر.ئې.س-نى بىرلەشتۈرگەن. بۇ يەر يۈزى ئەمەلىياتىدا كورۈلمىگەن، تەڭداشسىز ۋەقەدۇر. ئەينى زاماندا قويچى ئاپاقنىڭ چوغقۇرىدىن چىققان مۇشتۇمدەك كومۈرنىڭ كولەمى ھازىر ئېلىمىزدا چىقىرىلىدىغان كومۈرنىڭ 18 پروتسېنتىغا يەتتى. بىز بۇ مەلۇماتلارنى سوۋېت قازاقستانىنىڭ نېفت، گاز ئىشلەپ چىقىرىشىدىكى تەرەققىياتى بىلەن داۋاملاشتۇرىدىغان بولساق بۈگۈنكى ھاياتىمىزنىڭ يەنىمۇ يارقىن مىسالى بولار ئىدى. ھازىر ماڭغىشلاق، گۇرىيېۋ، ئاقتوبە ئوبلۇسلىرىدا چىقىرىلىدىغان نېفىتنىڭ ئومۇمىي كولەمى 25 مىللىئون تونىنغا يەتتى. قويۇن- قونجى قۇتلۇق- بەرىكە بولغان قاراتاۋ ھېكمەتلىرى ئوز ئالدىغا بىر ھېكايە. دېمەك قازاقستان بۈگۈندە يېقىلغۇ- ئېنېرگېتىكا ۋە خىمىيە سانائىتىنىڭ يىرىك كومپلېكسلار ۋەتىنى.

كانغا باي يەرنىڭ ئېغىر سانائىتى تېز ھەم تەڭ راۋاجلىنىدۇ. بۈگۈندە جۇمھۇرىيىتىمىزدە ماشىنىلارنىڭ، مېخانىزملارنىڭ، پرىبورلار بىلەن جابدۇقلارنىڭ ئىككى مىڭدىن ئوشۇق خىلى چىقىرىلىدۇ. يېنىك ۋە ئاماق سانائەت- كارخانىلىرىنىڭ راۋاجلىنىشى ناھايىتى يۇقۇرى دەرىجىدە. گەپنى تېجەملىك بىلەن ئىشلەتكەنىنىڭ ئوزىدە قازاقستان مۇۋاپپەقىيەتلىرىنى ساناپ چىقىشقا قانچە ۋاقىت كېرەك بولار ئىدى!

ھە... ۋاقىت چاپسان، ۋاقىت ئۇتۇغلۇق، ۋاقىت ئۇلۇق ... بۇنىڭ ھەممىسى ئوكتەبىر نامى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك. ئىشلەپ چىقىرىشنىڭ بىرلاساھاسىنىڭ تەنتەنىلىك مۇۋاپپەقىيەتلىرىنى تەسۋىرلەشكە تىلىمىز يەتمەيۋاتقان قازاقستان -ئەجايىپلىرىنىڭ ھەممىسى ئوكتەبىر غەلىبىسىنىڭ بەرگەن مېۋىلىرى. بۇنىڭ قەۋىتىدە ھەممە ئىشىمىزنىڭ تەشكىلاتچىسى كوممۇنىستىك پارتىيەمىزنىڭ پاراستى، لېنىنچە مىللىي سەياسەتنىڭ شاراپىتى، قېرىنداش خەلقلەر بىلەن مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقى، خەلقىمىزنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىگى بار، ئەلۋەتتە. بۈگۈنكى پۈتۈن پاراۋەنلىگىمىزنىڭ تۈپ ئاساسىي ماھىيىتى مانا شۇنىڭغا باغلىق. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ جۇمھۇرىيىتىمىزنىڭ كېلەچىگى بۈگۈنكىدىنمۇ زور. ئىلمىي تېخنىكىلىق پروگرېسقە ئاساسلانغان بۇ كېلەچەك، ئېلىمىزنىڭ ئۇلۇغ پروگراممىسىدا بەلگۈلەنگەن. سانائەتنى، ئىجتىمائىي- ئىقتىسادىي ھاياتىمىزنى ئوزگەرتىپ قۇرۇش شۇ پروگرامما ئاساسىدا سۈرئەت بىلەن ئېلىپ بېرىلماقتا. مۇشۇنىڭ ھەممىسىنى خۇلاسىلاپ، نەزەرگە ئالغاندا ئاتا ماكاننىڭ شوھرىتىگە مىڭ مەرتىۋە رازى بولىسەن.

قازاقستانىم مېنىڭ، ئەجايىپستانىم مېنىڭ!- دەپ مەغرۇرلىنىسەن.

ۋ. ماغىزىي ئوغلى.

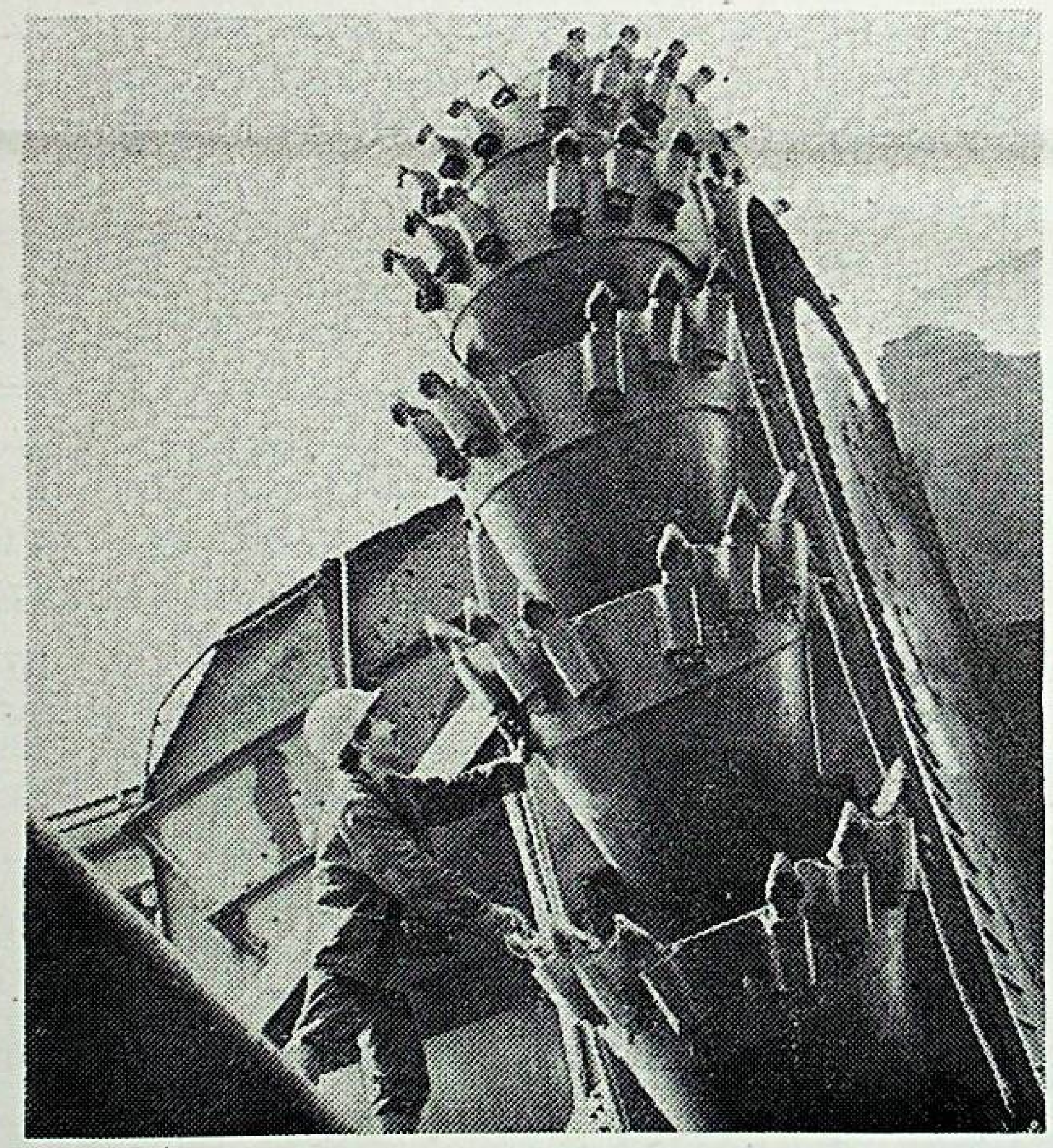

سۈرەتتە: ئېكىباستۇز كومۈر بىرلەشمىسىنىڭ «شىغىس» شاختىسىدا ئىشلىگۈچى ياردەمچى ماشىنىست باقىتجان زاكىيېۋ ئېكسكاۋاتورنىڭ ئىش ئالدىدىكى ئەھۋالىنى كوزدىن كەچۈرمەكتە.

ئۇلۇغ زاتلار ئىنكاسى

رومېن روللان. (1917- يىل).

رۇس قېرىنداشلار، سىلەر تېخى يېقىندا ئەمەلگە ئاشۇرغان ئۇلۇغ ئىنقىلاپ ئۈچۈن بىز سىلەرنى پەقەت تەبرىكلەپلا قالماستىن، بەلكى تەشەككۈر ئېيتىشىمىز كېرەك. سىلەر ئازاتلىقنى قولغا كەلتۈرۈپ، يالغۇز ئوزەڭلار ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ بارلىغىمىز ئۈچۈن، كونا غەربتىكى سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار ئۈچۈن ئەمگەك قىلدىڭلار.

رۇس قېرىنداشلار سىلەرنىڭ ئىنقىلاۋىڭلار ئوزىنىڭ ئىلگەركى ئىنقىلاپلىرى توغرىلىق مەغرۇر خاتىرىلەر بىلەن ئويقا بېسىپ ياتقان بىزنىڭ قېدىمىي يېۋروپىمىزنى ئويغاتتى. سىلەرنىڭ ياش كۈچلىرىڭلار ئەسىرلەردىن بويانقى مەجبۇرىي ھەرىكەتسىزلىك داۋامىدا قول تەگمىگەن پېتى تۇرۇدى، بىز ۋۇتىرىپ قويغان پالتىنى قولۇڭلارغا ئېلىڭلار ۋە ئىنسانىيەت ئادىشىپ يۈرگەن ئىجتىمائىي ئادالەتسىزلىك ھەم تۇھمەت ئورمىنىدا بىزگە قۇياش نۇرىنى چېپىپ تۇرغان يول ئېچىپ بېرىڭلار!

بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىز نەسلى پۈتۈنلەي ئولۇپ يۈرگەن بۇرژۇئازىيەنىڭ ئىشى بولدى. ئۇلارنىڭ ئېغىر ئىللەتلىرى ۋە سۇرلۇك ياخشىلىقلىرى بار ئىدى. بۈگۈنكى تىسۋىلىزاتسىيە ئۇلاردىن پەقەت ئىللەتلىرىنى: ئېتىقات فاناتىزمى بىلەن ئاچكوزلۇكنى مىراس قىلىپ ئالدى. سىلەرنىڭ ئىنقىلاۋىڭلار ساغلام، قېرىنداش، ئىنسانىي، بىز گرىپتار بولغان ئاقىۋەتلەردىن قېچىشقا قابىلىيەتلىك ئۇلۇغ خەلقنىڭ ئىنقىلاۋى بولۇشىنى خالايمەن.

ئەدى شەرىپوۋ،
يازغۇچى.

ئوت ئىچىدىكى دوستلۇق

مەن ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىنىڭ دەسلەپكى ئايلىرىدىن باشلاپ، ئىككى ژىلدەك دۈشمەن ۋاقىتلىق بېسىپ ئالغان يەردە پارتىزان ئوترەدىدە بولدۇم. قەھرىتان قىشنىڭ بوران- چاپقۇنىغا، يازنىڭ ئىسسىقلىرىغا قارىماي كېچە- كۈندۈز دۈشمەن بىلەن جەڭ قىلدۇق.

سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ بارلىق خەلقلىرى باسقۇنچىلارغا قارشى ئۇرۇشقا بىر ئادەم بولۇپ ئاتلاندى. بېلورۇسىيە زېمىنىدا دۈشمەنگە قارشى ھەرىكەت قىلغان 2- كلېتنىيە پارتىزان بىرىگادىسىنىڭ قولىدا دۈشمەننىڭ مىڭلىغان ئەسكەرلىرى بىلەن ئوفىتسېرلىرى ئەجىلىنى تاپتى. مەيدانىغا كېتىپ بارغان دۈشمەننىڭ ھەربىي تېخنىكا بىلەن ئەسكەرلىرى جايلاشقان ئېشىلونلىرى، يۈزلىگەن چاقىرىم تۆمۈر يول رېلىسى كاردىن چىقتى.

سوۋېت ۋەتىنىگە بولغان مۇھەببەت دۈشمەنگە نەپرەت بىرىگادا تۇغى ئەتراپىغا رۇسلار بىلەن بېلورۇسلارنى، ئۇكرائىنلار بىلەن قازاقلارنى، كۆپ مىللەتلىك ۋەتىنىمىزنىڭ باشقىمۇ خەلقلىرى ۋەكىللىرىنى توپلىدى. قازاقستانلىقلار قانلىق جەڭلەردە قەھرىمانلىق كۆرسىتىپ، مەڭگۈلۈك ئۆچمەس- شۆھرەت قازاندى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئە. تولېگېنوۋ، بورىس دوكتوروۋىچ، ئە. تلېۇلىن، پېتر كوروتچىن، جامال ۋە جىلبېك ئاقادىلوۋلار ۋە ئۇلارنىڭ پارتىزان ئوترەدىدە تۇغۇلغان مايا دېگەن قىزى، ئىۋان ئاۋموۋ، ئاناتولى زېنكوۋ ۋە باشقا ئادەملەر بار.

1941- ژىلى دېكابىر ئېيىنىڭ باشلىرى، بورانلىق، قەھرىتان قىش ئېدى. قارمۇ ئىنتايىن قېلىن ياققان. ئىزغىرىن شامال پارتىزانلارنىڭ جان- جانلىرىدىن ئۆتۈپ، ئۇز- قوللىرىنى يېرىۋەتتى. ئىسسىق كىيىم، ئوزۇق- تۈلۈك بولسا يوق. كېيىنلىكتىن ئازاپ چەككەن پارتىزانلار موگىلېۋ ئوبلۇسى بىلەن سمولېنىسك ئوبلۇسىنىڭ چېگارىسىدىكى موستىتسكايا يېزىسىنىڭ يېنىدىكى ئورماندا توختىدى. 8- دېكابىر كۈنى يېقىن ئەتراپتىكى ئاھالە ياشايدىغان جايلارنى چارلاپ، ئېنىقلاۋېلىش مەخسىتىدە پاۋېل كوستېنكو، ئەبدىغالىي تولېگېنوۋ، ۋىكتور مىخايلوۋ ۋە مەن (دوستلىرىم مېنى يېقىن كۆرۈپ «ساشا قازاق» دېيىشەتتى) مارموزوۋكا يېزىسىغا كەلدۇق. يەرلىك ئادەملەر بىلەن سۆزلىشىپ، ئەتراپتىكى ئەھۋالنى بىلدۇق. ئۇلار بىزنى ئىنتايىن قىزغىن قارشى ئالدى. ئات- چانىلارنى بېرىپ ئورمانغا ئولجا بىلەن يولغا سالدى.

لېكىن ئارىلىرىدا ساتقۇن بولغاچقا ئۇ دۈشمەنگە خەۋەر قىلغان بولسا كېرەك. مارموزوۋكادىن 3-4 چاقىرىم جايدىكى ئورمان ئوچۇقچۇلۇغىدا دۈشمەن بىزنى توساپ ئوق ياغدۇردى. بىزمۇ قارشى ئوق ئاتتۇق. لېكىن دۈشمەننىڭ كۈچى بېسىم ئېدى. ۋىكتور مىخايلوۋ بىردىنلا ھالاك بولدى. پاۋېل كوستېنكو ئىككىمىز ئېغىر يارىلاندۇق.

پارتىزانلارنىڭ ئوقلىرى دۈشمەنلەرنى ۋېقىتىشقا باشلىدى. بىر ۋاقىتتا ئەبدىغالىي تولېگېنوۋ دۈشمەن پولېميوتچىسىنى گرانات بىلەن ئۇجۇقتۇردى. دۈشمەننىڭ ئالاقزادە بولغان بۇ پەيتىدىن پايدىلانغان ئەبدىغالىي قانغا مىلىنىپ ياتقان بىزنى چانىغا سۆرەپ سېلىپلا قاچتۇق. فاشىستلار بىزنى 5 چاقىرىمدەك يەرگىچە قوغلاپ باردى، ئالدىدا پارتىزانلار بار، دېگەن ئوي بىلەن ئىلگىرى بارماي ئارقىسىغا قايتتى.

بىز لۇزگانكى قىشلىقىدىن ئىككى چاقىرىمچە يەردىكى قېلىن قارغاينىڭ ئارقىسىغا كېلىپ توختىدۇق. بىزنىڭ ئوترەدتە شۇ قىشلاقلىق، رايوننىڭ رەھبىرىي خىزمەتچىلىرىنىڭ بىرى كارپ يېرمولايېۋىچ نوسوۋېتس دېگەن كىشى بار ئېدى. ئەنە شۇ ئېغىر پەيتتە ئۇ لۇزگانكى قىشلىقىدىكى ئورمانچى رومان ئانۇدىن دېگەن ژۇتدىشى بىلەن ئالاقە ئورناتماقچى بولدى. ئۇنىڭغا ئەبدىغالىي بىلەن سېرگېي بېلوۋلارنى ئەۋەتتى. رومان ئانۇدىن ئىككى ياردارغا جۇڭگا ئېلىپ كەلدى. راستىنى ئېيتسام بىز ئەنە شۇنىڭ ئارقىسىدىلا ھايات قېلىپ ئەل ئارىسىغا قوشۇلدۇق.

كارپ يېرمولايېۋىچ ... گراژدانلار ئۇرۇشى دەۋرىدە قىزىل ئارمىيە سېپىدە غەربىي قازاقستاننى ئاقلاردىن ئازات قىلىشقا قاتناشقان. مېنىڭ جۇمھۇرىيىتىمگە ئەركىنلىك بىلەن يېڭى ھايات ئېلىپ كەلگەنلەرنىڭ بىرى. ئەندى، مانا مېنىڭمۇ رۇس ۋە بېلورۇس زېمىنىدا ئۇنىڭ ئانا ژۇتىنى دۈشمەندىن قوغدىشىمغا توغرا كەلدى. ئۇ مېنى ئەجەلدىن قۇتقازدى. بىرىمىز رۇس، بىرىمىز قازاق، ئىككىمىز ئارىسىدىن قىل ئۆتمەيدىغان قوشماق ئوغۇل بولدۇق ...

گلىنكا قىشلىقى يېنىدا دۈشمەننىڭ جازا ئوترەدى بىلەن بولغان جەڭدە ئوتتۇزغا يېقىن ئەسكەر بىلەن ئوفىتسېرنى ئېتىپ ئۆلتەرگەن پۇلېميوتچى ئەلماي خۇسايىنوۋنىڭ قىياپىتى كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ. سول كۆزىگە ئوق تېگىپ ھالسىراپ قالغان پارتىزان قازاق سەپتىن چىقماي، ياردەمچى گرۇزىن ژىگىتى سايكادزى كېلىپ ئورنىنى ئالغىچە پولېميوتتىن ئايرىلغىنى يوق.

ۋورېكا يېزىسىدا دۈشمەن گارنىزونى بىلەن بولغان جەڭدە پارتىزانلار تاكتىكىسىدىن ئالغاندا ئالاھىدە چېۋەرلىك كۆرسەتكەن پېتر ئىۋانوۋىچ ئافاناسېۋ بىلەن جىلبېك ئاقادىلوۋنىڭ قەھرىمانلىقىنى تىلغا ئالماي ئۆتۈش مۇمكىن ئەمەس. 1943- ژىل، 21- سېنتەبىر كېچىسى ئافاناسېۋ باشلىغان ئاۋتوماتچىلار روتىسى دۈشمەنگە قارشى ھۇجۇمغا ئۆتۈپ ئۇلارنىڭ پۇلېميوت ئۇگىسى بىلەن بىر نەچچە ئەسكىرىنى ۋە ئوفىتسېرلىرىنى ھالاك قىلدى. شۇ ئۇرۇشتا ئافاناسېۋ قازا بولدى. يامغۇردەك يېغىۋاتقان دۈشمەن ئوقلىرى ئاستىدا ژۈرۈپ جىلبېك ئافاناسېۋنىڭ جەسىدىنى دۈشمەن قولىغا تاشلىماي ئېلىپ چىقتى.

سوۋېت ئەسكەرلىرى بىلەن پارتىزانلىرىنىڭ بۇ قەھرىمانلىقلىرىنىڭ ماھىيىتى — ئۇلارنىڭ ۋەتىنىنى چەكسىز سۆيۈشىدە. بىزنىڭ پارتىزانلىرىمىزغا شۆھرەت ئېلىپ كەلگەن ۋەتەنپەرۋەرلىك، باتۇرلۇق، دوستلۇق ئوخشاش ھەقىقىي ئادىمگەرچىلىك خاسىيەتلىرىدۇر.

«تەبەت» تەكلىپ قىلىدۇ

ئالمۇتىنىڭ مەركىزىي قىسمىدا ئېچىلغان «تەبەت» فىرمىلىق زوئوماگازىنىنىڭ ۋىترىنىلىرىدا بەش قىتئەنىڭ فائۇنىسى قويۇلغان. بۇ يەردە ئاكۋارىئوم بېلىقلىرىنىڭ، ناز ئۇچرايدىغان چىرايلىق قۇشلار بىلەن ھايۋانلارنىڭ 30 دىن كۆپەرەك تۈرى سېتىلىدۇ.

جۇمھۇرىيەتتىكى بۇ ئون تۆرتىنچى زوئوماگازىننىڭ ئىش پلانىدا ئاكۋارىئۇمىستلارنىڭ شەھەرلىك بىلوگىنىڭ ۋەكىللىرى، تەبىئەتنى قوغداش جەمىيىتىنىڭ ئالىم- ئېكولوگلىرى بىلەن مۇتەخەسسىسلىرىنى قاتناشتۇرۇش ئارقىلىق مەزكۇر ھايۋانلارنى ساتىدىغان كورگەزمىلەرنى ئۇيۇشتۇرۇش كۆزدە تۇتۇلماقتا.

(قاز تاگ).

ئۇلۇغ بولساڭ، كىچىك بول

مۇشۇ ژىلنىڭ 28- سېنتەبىردە زامانىمىزنىڭ ئۇلۇغ يازغۇچىسى، قازاق، سوۋېت ئەدەبىياتىنىڭ كلاسسىكى مۇختار ئومارخان ئوغلى ئەۋېزوۋنىڭ تەۋەللۇدىغا 90 ژىل توشتى. س س س ر يازغۇچىلار ئىتتىپاقى باشقارمىسىنىڭ سېكرېتارىياتى يازغۇچىنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن تەييارلىق ھەيئىتىنى قۇرغان ئېدى. بۇ ھەيئەتنىڭ قارارىغا بىنائەن م. ئو. ئەۋېزوۋنىڭ 90 ياشقا تولۇشىغا بېغىشلانغان تەنتەنىلىك ژىغىن- توي يېقىندا ئېلىمىزنىڭ پايتەختى موسكۋادا، ئالمۇتىدا ۋە يازغۇچىنىڭ ئاتا ماكانى- شەمەي ئوبلۇسىنىڭ ئاباي رايونىدا ئۆتكۈزۈلىدۇ.

مەدەنىيىتىمىز بىلەن ئەدەبىياتىمىزنىڭ غۇرۇرى بولغان م. ئەۋېزوۋنىڭ تۇغۇلغان كۈنى مۇناسىۋىتى بىلەن ئۇيغۇر يازغۇچىسى كامال ھاسامىدىنوۋنىڭ ئۇ توغرىلىق خاتىرىسىنى گېزىتخانلىرىمىزغا ھاۋالە قىلمۇاتىمىز.

بۇنىڭدىن 32 ژىل مۇقەددەم. مەن ئىنستىتۇتنى ئەمدىلا تاماملاپ «يېڭى ھايات» نەشرىياتىدا ئەدەبىي خادىم بولۇپ ئىشلەۋاتاتتىم. بىر كۈنى ماڭا «ئاباي» رومانىنىڭ ئىككىنچى كىتاۋىنىڭ تەھرىرلىگى تاپشۇرۇلدى، بۇنىڭغا بىر تەرەپتىن خۇشال بولسام، ئىككىنچى تەرەپتىن ھودۇقۇپ قالدىم. خۇشال بولۇشىمدىكى سەۋەپ، دۇنياغا تونۇلغان ئەسەرنىڭ ئۇيغۇر تىلىدا چىقىدىغان نەشرىگە جاۋاپكەر بولۇش، ماڭا ئوخشاش ياش ئادەمگە كۆرسىتىلگەن چوڭ ھۆرمەت، ئىشەنچە ئېدى. ھودۇقۇشىمدىكى سەۋەپ، بۇ ئەسەرنى ئۇيغۇر كىتاپخانلىرىغا بەدىيلىكىنى ساقلىغان ھالدا، ئەينەن يەتكۈزۈپ بېرەلەيمەنمۇ، ھۆددىسىدىن چىقالايمەنمۇ؟ دېگەن تەشۋىشىدىن بولغان ئېدى.

رومانىنى يەنە ئوقۇپ چىقتىم. ئوقۇش بىلەن تەھرىرلىق قىلىش دېگەن ئىككى تۈرلۈك نەرسە. ئوقۇغاندا ئەسەرنىڭ ئومۇمىي مەزمۇنىنى چۈشەنسەڭ بولدى. جۈملىلەرنىڭ تۈزۈلۈشى، سۆز ۋە ئىبارىلەرنىڭ ئۆز ئورنىدا ئىشلىتىلىشى پەقەت تەرجىمە جەريانىدا، تەھرىرلىكتە بايقىلىدۇ. شۇنداقلا يازغۇچى تالانتىمۇ، روشەن كۆرۈنىدۇ. بۇ قېتىم تەرجىمان، تەھرىر كۆزى بىلەن ئوقۇشقا توغرا كەلدى. ئوقۇغانسېرى مۇختار ئەۋېزوۋ جۈملە تۈزۈشىنىڭ مۇكەممەللىكىنى، فىلوسوفىيەلىك ئويىنىڭ چوڭقۇرلىقىنى ھېس قىلدىم. شۇنىڭدەك ھەر بىر سۆزنى باشقا سۆز بىلەن ئالماشتۇرۇشقا بولمايدىغانلىقىغا كۆزۈم يەتتى. بەزى ئىبارە- جۈملىلەرنى قازاق تەھرىراتىدىكى كەسپداشلار بىلەن مەسلىھەتلەشكەن ھالدا قەغەزگە چۈشىرىشكە توغرا كەلدى. ئۇلار ماڭا سەممىيەتلىك بىلەن ياردەم قىلىشتى.

ئەسەرنى ئوقۇۋاتقاندا بازارئەلنىڭ سۈرگۈندىن قايتىپ كېلىپ، ئاباي بىلەن ئۇچرىشىدىغان يېرىدە ئېمىشكىدۇ ۋاقىئەلەر بىر- بىرىگە باغلىشىپ كەتمەيتتى. يەنە ئوقۇدۇم، بەرىبىر. تەرجىمىنى ئەسەرنىڭ ئەينى بىلەن سېلىشتۇرۇپ تەھرىرلىك قىلىشقا كىرىشىپ كەتتىم. ئىشىم يېنىك كېتىپ باراتتى. ھېلىقى يەرگە كەلگەندە، خۇددى جاڭگالدا ئادىشىپ قالغاندەك ئالغا مېڭىشقا يول تاپالماي قالدىم. چۈشەنمەيۋاتىمەنمېكىن دەپ، باشلىققا كۆرسەتتىم. ئۇمۇ: — ھوي، موشۇ يەردە بىر نەرسە يېتىشمەيۋاتقاندەك قىلىدۇ. ياخشىسى مۇقانىڭ ئۆزىگە تېلېفون بەرگىن. ئاقساقالنىڭ ئۆزى كېلىپ تېپىشماقنى يېشىپ بەرمىسە،— دېدى.

— سەت بولماسمۇ؟— دېدىم، ئەيمىنىپ تۇرغانلىقىمنى يوشۇرالماستىن.

غەربىي قازاقستان بويىچە ئەڭ چوڭ ئۇنىۋېرماگ ئۇرال شەھىرىدە سېلىندى. ئۇنىڭ كەڭلىگى 5470 كۋادرات مېتر بولۇپ بۇ يەردە خېرىدارلار ئۈچۈن ئوزۇق- تۈلۈك، ئەرلەر ۋە ئاياللار كىيىملىرى، پارفيومېرىيە، ئېگىلىك تاۋارلىرى بۆلۈملىرى ئىشلەيدۇ.

سۈرەتتە: ئۇنىۋېرماگنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشى.

ۋېتېرانلارغا غەمخورلۇق

يېڭى ۋېتېرانلار ئۆيى ئوبلۇس مەركىزىنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىك تۇرغۇنلىرىغا قولايلىق شارائىتلار ياراتتى. فرۇنزې رايونى سالىمغۇچىلىرىنىڭ ئامانىتى بويىچە ۋېتېرانلار ئۆيى سانائەت، قۇرۇلۇش- ترانسپورت كارخانىلىرىنىڭ خىراجىتى ۋە شۇلارنىڭ كۈچى بىلەن بىر ژىلدىن سەل ئارتۇق ۋاقىت ئىچىدە سېلىنىپ پۈتتى.

ئەڭ گۈزەل مىكرورايوندا زامانىۋىي ئۇلگە بىلەن سېلىنغان ئىككى قەۋەتلىك ئۆيدە ماگازىنلار، ئامانەت كاسسىسى، دوختۇرخانا بىنالىرى جايلاشقان.

بۇ ئۆيدە ۋېتېرانلار ئۈچۈن ھەممە قولايلىق شەرت- شارائىتلار يارىتىلغان. بۇ بىنانىڭ سەل نېرىسىدا سودا كومپلېكسى، ئۆي باشقارمىسى، ئاۋتوبۇس بېكىتى بار. شەھەر ئاھالىسى دەم ئالىدىغان ئوكتەبىر خىيابانى، لېنىن نامىدىكى مەركىزىي مەيدانمۇ ئۇنىڭغا يېقىن.

ئوبلۇسلۇق دراما تىياترىنىڭ ئارتىسلىرى، سەنئەت ھەۋەسكارلار كوللېكتىۋى ۋېتېرانلار ئۆيىدە كۆرسىتىش ئۈچۈن مەخسۇس پروگراممىلارنى تەييارلاۋاتىدۇ.

ئاقتوبە. (قاز تاگ).

يەنە بىر تەرەپتىن كىتاپنى كەمتۈك چە-
قىرىشقا بولمايدۇ. قانداق قىلسام ئېكەن؟
دەپ ئويلايمەن. پۇتكۇل جاۋاپكەرچىلىك
مېنىڭ ئۈستىمدە. خەپ، ئۇ ياققا ئويلاپ،
بۇ ياققا ئويلاپ، ئاخىرى مۇختار ئەۋېزوۋ-
قا تېلېفون بېرىشقا مەجبۇر بولدۇم. سا-
لامدىن كېيىن:
— مۇقا، «ئاباي»نىڭ تەھرىرى بول-
مەن. مونۇ يەردە بىر يەرگە ھېچ چۈشە-
نەلمەي، سىزگە تېلېفون قىلىشقا مەجبۇر
بولۇۋاتىمەن. كەچۈرسىز؟
— ھېچقىسى يوق. كىتاپ قولۇڭىزدا
بولسا، ئوقۇڭا! — دېدى مۇختار ئەۋېزوۋ.
مەن ئوقۇپ بەردىم. ئەتىمالىم، ئەۋېزوۋ-
نىڭ ئۆزىمۇ چۈشەنمىدى. كىتاپنىڭ بەت
نومېرىنى سورىدى. لېكىن بەت نومېرلىرىدا
گەپ يوق ئېدى. قايتىدىن ئوقۇتتى.
— بۇ قانداق بولغىنى؟
— بىلمىدىم، مۇقا. شۇنىڭ ئۈچۈن سىز-
گە تېلېفون قىلدىم، ۋاقتىڭىزنى بولۇشك،
توغرا كەلدى.
— ئۇنداق بولسا، مۇنداق قىلايلى.
ئەتىتىن كېيىن مېنى ئاكادېمىيەگە ژىغىنغا
چاقىرىۋاتىدۇ. مەن ئۆزەمدىكى كىتاپقا،قول
يازمىلارغا قاراپ، ئەتە سائات ئوندا يې-
نىڭىزدا بولسامچۇ؟
مۇقاڭنىڭ مېنىڭ قېشىمغا ئۆزى كېلى-
دىغانلىقىنى كۈتمىگەن مەن بۇ ئادەمنىڭ
كەمتارلىقىغا ھەيران قالدىم. قانداق گەپلى-
شەرمەن دەپ يەنە ھودۇقتۇم. ئەتىسى
ئىشقا ئادەتتىكىدىن ئەتتىگەن كەلدىم.
ئەۋېزوۋ ئۈچۈن يېنىمغا مەخسۇس ئورۇن-
دۇق تەييارلاپ قويدۇم. ۋاقىت ئۆتسىچۇ!
قولۇم ھېچ ئىشقا بارمايتتى، ژۈرىكىم دۈپ-
دۈپ سوقاتتى.
م. ئەۋېزوۋ دېگەن ۋاقىتتا كىرىپ كەل-
دى. قولىدا پورتفېلى، ھورمەت بىلدۈرۈپ،
ئورنۇمدىن تۇرغاندا مېنى بالا دېمەستىن
قولۇمنى ئالدى. ئىشداشلىرىم بىلەن كو-
رۇشتى. يوغان بەستىگە سالماقلىق قىياپى-
تى ماس كەلگەن. يانچۇغىدىن قول ياغلى-
قىنى چىقاردى- دە، كەڭ پېشانىسىنى سۇ-
رتتى.

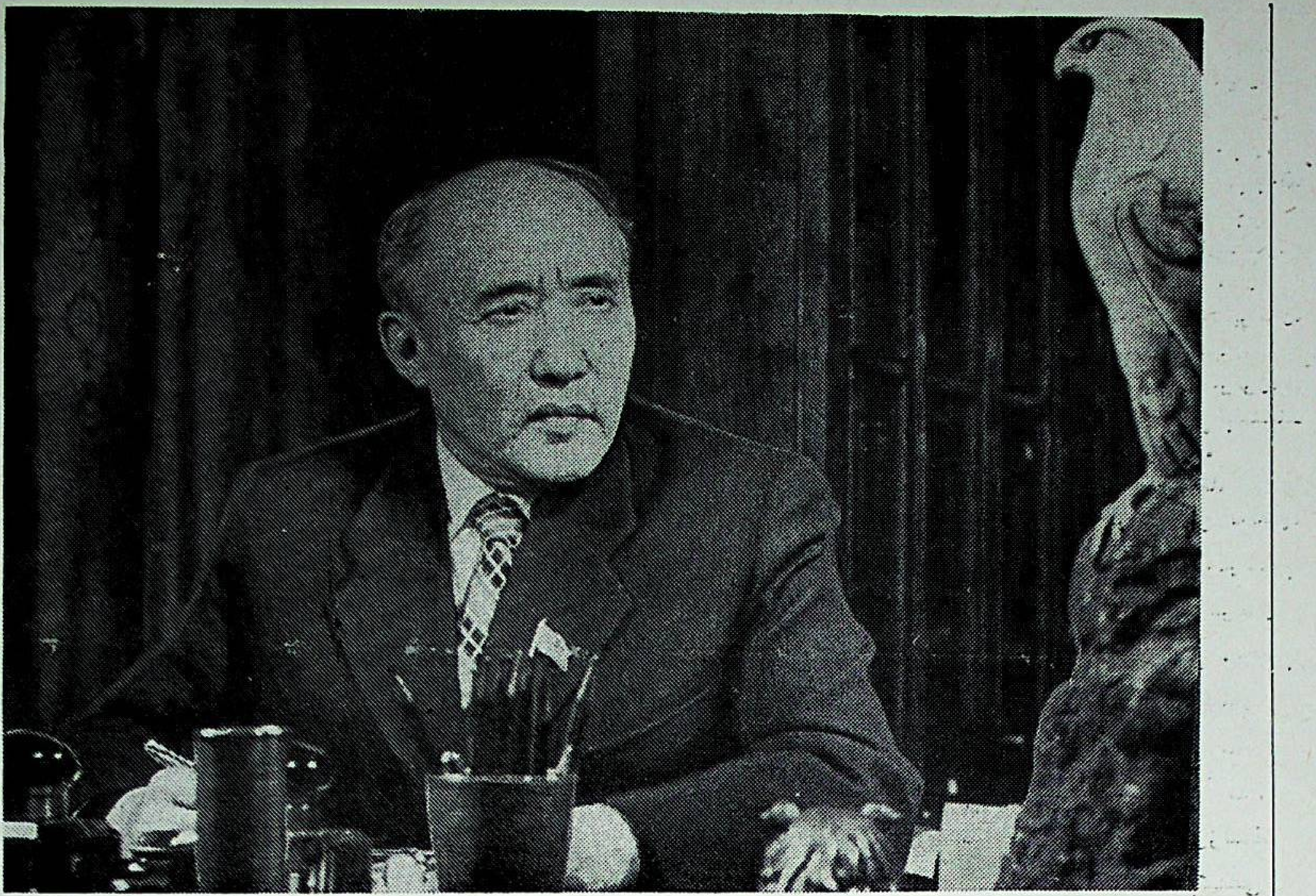

— خوش! — دېدى ئۇ سوزۇپ. — سىز
قايسى ئىنستىتۇتنى تۈگەتكەن؟
— كازپىنىڭ تىل- ئەدەبىيات فاكۇلتې-
تىنىڭ قازاق بولۇمىنى، — دەپ جاۋاپ بەر-
دىم.
بۇنىڭدىن رازى بولغان چىراي بىلەن م.
ئەۋېزوۋ «ئاباي» رومانى كىتاۋىنى، ما-
شىنكىدا باستۇرۇلغان قول يازمىلارنى چى-
قاردى.
— ئاخشامدىن بېرى نەچچە كىتاپنى ۋا-
راقلاپ كوردۇم، — دېدى ئۇ بىر ۋاقىتتا. —
ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇددى سىزنىڭ قول-
ڭىزدىكىدەك بولۇپ چىقتى. باسمىخانىدىكى
ئادەملەر جاۋاپكەرسىزلىكتىن ئوتتۇرىدىكى
بەتلەرنى چۇشىرىپ قويغان. ئۆز ئەيىۋىنى
ژۇيۇش ئۈچۈن بەت نومېرلىرىنى توغرىلا-
ۋەتكەن ...
كېيىن مۇقاڭ ئالدىرىماي ئولتىرىپ بۇ
خاتالىقنى قانداق تۈزەش كېرەكلىگىنى ما-
ڭا چۈشەندۈرۈپ بەردى. ئاندىن «بۇ خا-
تانى تاپقان سىزگە رەخمەت» دەپ مېنىڭ
قولۇمنى ئېلىپ سەممىي ھالدا قىسىپ
قويدى.
— بۇنىڭ ئۈچۈن ئەندى باسمىخانا دىرېك-
تورى بىلەن سوزلىشىشكە توغرا كېلىۋاتى-
دۇ، بوپتۇ. يەنە قانداق سوئالىڭىز بار؟ —
ئۇ ماڭا مىننەتدارلىق بىلەن قارىدى. — ما-
بادا ئىش جەريانىدا سوئال تۇغۇلۇپ قالسا،
تارتىنماي تېلېفون قىلىڭ. تەھرىر مۇئەللىپ
بىلەن بىرلىكتە ئىشلىسە، ئىش پۇختا چى-
قىدۇ.
بىزنىڭ بولمىدىكى ئىشداشلار ئارىسىدا
شۇ كۇنكى گەپ مۇختار ئەۋېزوۋنىڭ كىچىك
پېيىللىگى، چوڭقۇر بىلىملىگى ھەققىدە
بولدى.
1955- ژىلنىڭ ياز ئايلىرىدا يۈز بەرگەن
بۇ ۋاقىە خۇددى تۈنۈگۈن بولغاندەك،
لېنىن مۇكاپىتىنىڭ لاۋرېياتى مۇختار ئاغا
يېنىمغا كېلىپ بېشىمنى سىلاۋاتقاندەك تۇ-
يۇلىدۇ، ماڭا.

كامال ھاسامىدىنوۋ،
يازغۇچى.

مەدەنىيەت خەۋەرلىرى

كولخوز فىلىم كورستىدۇ

تاغ ئارىسىدىكى ۋادىدا ئۆز-
گەرتىپ قۇرۇشنىڭ دەسلەپكى
قەدەملىرى توغرىلىق پانفىلوۋ را-
يونى كىروۋ نامىدىكى كولخوز-
نىڭ كىنو ئىشقىۋازلىرى ستۇدى-
يەسى تەرىپىدىن چۈشىرىلگەن
«يېڭىچە ھايات كەچۈرۈشنى باش-
لىدۇق» ناملىق ھوججەتلىك لېنتا
ھېكايە قىلىدۇ. ئۇ تاماشىبىننى
يېڭى قۇرۇلۇشلار بىلەن، جۈملى-
دىن ئىككى ئۆزۈش باسسېينى بار
سپورت سارىيى، ئىككى قەۋەتلىك
سودا مەركىزى، 40 قا يېقىن زا-
مانىۋى ئۇسۇلدا سېلىنغان كۇار-
تىرلارنىڭ قۇرۇلۇشى بىلەن تو-
نۇشتۇرىدۇ. كولخوزچىلارنىڭ،
كپسس 27- سېزدىدىن كېيىن
ئىشقا بولغان مۇناسىۋىتىدىكى
ئۆزگىرىشلەرمۇ كورستىلگەن. ئۇ-
لارنىڭ ھەر بىرى ئۆزلۈك- تولۇك
پروگراممىسىنىڭ ئورۇنلىنىشىغا،
قوشۇۋاتقان ئۈلۈشىنى كوپەيتتى.
لېنتا ئۇلۇق ئوكتەبرنىڭ 70
ژىللىقىغا بېغىشلانغان ھەۋەسكار
كىنوستۇدىيەلەرنىڭ ئوبلوسلۇق
كورۇكىنىڭ مۇكاپىتىغا سازاۋەر
بولدى. يېڭى ئەسەر يەتتىسۇدىكى
ئىلغار ئېگىلىكنىڭ كىنو ژىلنامى-
سىنى تولۇقتۇردى. بۇ ئېگىلىككە
يېرىم ئەسىر ئىلگىرى ساۋاتسىز
قويچىلار ۋە دېخانلار بىرلەشكەن
ئېدى. فىلىملارنى مەدەنىي-سپورت
كومپلېكسىنىڭ دىرېكتورى سە-
دەخمەت روزاخۇنوۋ رەھبەرلىك
قىلغان ئېنتۇزىاستلارنىڭ ئانچە
چوڭ بولمىغان كوللېكتىۋى ۋۇ-
جۇتقا كەلتۈرۈۋاتىدۇ. «كولخوز
فىلىم» ئېگىلىك ۋېتېرانلىرىنىمۇ
چۈشەردى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا
سوتسىيالىستىك ئەمگەك قەھرى-
مانلىرى، زوېنو باشلىقلىرى كۇ-
لەش ئايتجانوۋا ۋە ئادالەت زەي-
ناۋدىنوۋا، سسسر دولەت مۇ-
كاپاتىنىڭ لائۇرېياتى رەخمە مۇ-
زەپپەروۋا، باشقا ئاتاقلىق ئەم-
گەك ئادەملىرى بار. ئۇلار ئۆز-
گەرتىپ قۇرۇشقا پائال قوشۇل-
دى، ياش دېخانلارنىڭ ئۇستاز-
لىرى بولدى.
كولخوزنىڭ مەركىزى يې-
زىسىدا ياكى ئېتىزلىقلىرىدا
كورستىلگەن كىنو ئادەملەرنى
ئىنتايىن خوشال قىلدى ۋە ئۇ-
لارنىڭ ئەمگەكنى سويۇش روھىنى
ئاشۇرۇپ، ئىلھاملاندۇردى.

(قاز تاگ).

ياش سەنئەتچىلەر

رايون مەركىزى- چونجىدا
خەلق ئىچىدىن چىققان تالانت ئې-
گىلىرى پات- پاتلا كونسېرت
كورستىدۇ. بىز ئەينە شۇنداق
كونسېرتلارنىڭ بىرىنى تاماشە قى-
لىشقا مۇيەسسەر بولدۇق.
يېقىملىق ساز، نەپىس ئاھاڭ
دىللارنى تەۋرىتىپ، زالدا ئولتۇر-
غان تاماشىبىننى ئۆزىگە مەپتۇن
قىلىۋالغان. ئەمگەكنى، پاراۋەن
تۇرمۇشنى ۋە پاك مۇھەببەتنى
مەدھىيلەيدىغان ناخشىلار كەينى-
كەينىدىن ئىجرا قىلىنماقتا. نۇۋەت
«تاشتىقاراسۇ» سوۋخوزىدىكى،
«ئىلى ۋادىسى» ئانسامبلىنىڭ
ئەزاسى مەينۇرام رەخايېۋاغا
كەلگەندە، زال ئىچىگە شوخ مۇ-
زىكا تولدى. مەينۇرام ئەۋرىشىم
ھەرىكەتلەر ئارقىلىق «ئاتۇش»
ئۇسسۇلىنىڭ مەزمۇنىنى ئېچىپ
بەرگەندە، چېلىنغان قاتتىق چا-
ۋاكلار ياش سەنئەتچىگە ئىلھام
بەردى. ئاندىن ئۇ خەلق ناخ-
شىلىرىدىن بىرىنى بابىغا يەتكۇ-
زۇپ ئورۇنلىدى. ئۇنىڭدىن تا-
ماشىبىن يەنە ناخشا تەلەپ قىل-
غاندا، مەينۇرام قولىغا راۋاپ
ئالدى ....
رايونلۇق مەدەنىيەت ئويىنىڭ
سەنئەت ھەۋەسكارلىرى بېكجان
تۇرۇسوۋ بىلەن ئايسۇلۇۋ ئاقىل-
بېكوۋا تاماشىبىنلارغا ياخشى تو-
نۇش، ئۇلار رايون دائىرىسىدىكى
يېزىلارنى ئارىلاپ، ئۆزلىرىنىڭ
يېقىملىق ناخشىلىرى بىلەن ئەم-
گەكچىلەرنىڭ ھورمىتىگە ئېگە
بولماقتا. بېكجان بىلەن ئايسۇلۇۋ
ئورغۇن بايقاشلاردا ئالدىنقى ئو-
رۇنلارنى ئىگىلىگەن. مانا بۇگۇن
ئۇلار قازاق خەلقىنىڭ ناخشىلى-
رىنى ماھىرلىق بىلەن ئورۇنلاپ،
تاماشىبىنلارنىڭ قەلبىدىن چوڭقۇر
ئورۇن ئالدى. بىزنىڭ ياشلار ئەي-
نە شۇنداق تالانت ئېگىلىرى.

ن. ئىخازوۋ.
ئۇيغۇر رايونى.

كورگەزمە

قازاقستان سسر رەسساملار
ئىتتىپاقىنىڭ كورگەزمە زالىدا
قېرىنداش قاراقالپاقىستان جۇم-
ھۇرىيىتىنىڭ تەسۋىرىي سەنئەت
ئەمۇنىلىرىنىڭ كورگەزمىسى دا-
ۋام قىلىۋاتىدۇ.
قاراقالپاق تەسۋىرىي سەن-
ئىتى تېخى ياش، ئۇ ئاساسەن
سوۋېت ھاكىمىيىتى ژىللىرىدىلا
ۋۇجۇتقا كېلىپ، ئىشتىك سۇر-
ئەت بىلەن تەرەققىي ئەتتى
ۋە ماھارەت چوققىلىرىنى ئىشەش-
لىك ئىگىلەۋاتىدۇ.
كورگەزمىدە جۇمھۇرىيەتنىڭ،
سوۋېت ھاكىمىيىتى ژىللىرى پەن-
تېخنىكىدا، ئىختىساتتا، ئىجتىما-
ئىي ۋە مەدەنىي ھاياتتا يېتىشكەن
ئۇتۇقلىرىنى يارقىن گەۋدىلەندۈ-
رىدىغان 300دىن ئوشۇق ئەسەر
نامايىش قىلىنماقتا.

گاسترولدا

ۋ. ۋ. ماياكوۋسكىي نامىدىكى
موسكۋا ئاكادېمىيەلىك دراما تېا-
ترى ئالمۇتىدا بىرىنچى قېتىم
گاسترولدا بولۇۋاتىدۇ. ئۇلار
ئۆز ھۇنىرىنىڭ ۋ. ئى. لېنىن نا-
مىدىكى سارايىدا ۋە م. يۇ. لېر-
مونتوۋ نامىدىكى جۇمھۇرىيەتلىك
رۇس دراما تېاترىنىڭ بىناسىدا
كورستىۋاتىدۇ.
موسكۋالىقلار ئالمۇتىلىق تا-
ماشىبىنلارغا ئا. ۋولودىنىنىڭ
«كەسلەنچۇك»، ۋ. ئاررونىڭ «قا-
راڭلار، كىم كەپتۇ!»، ۋ. شۇك-
شىنىنىڭ پوۋېستى بويىچە سەھنى-
لەشتۈرۈلگەن «ھەرىكەتچان ئا-
دەملەر»، ل. تولستوينىڭ «مە-
رىپەت مېۋىلىرى» ۋە باشقا سپېك-
تاكىللارنى كورستىدۇ. تېاتر كول-
لېكتىۋى شۇنداقلا پايتەخت كار-
خانىلىرىدا بولۇپ، ئەمگەكچىلەر-
نىڭ تۇرمۇش ئەمگىگى بىلەن تو-
نۇشىدۇ.

ئى. جەلىلوۋ.

ئۆكتەبر ئوغلانى

شائىر تۇرسۇن قاھھارىي چىمكەنتلىك
ئىنقىلاپچى قاۋىل داۋلوۋ ھەققىدە «ئوك-
تەبر ئوغلانى» ناملىق داستان يازدى.

قاۋىل 1916-ژىلى پادىشانىڭ پەرمانى
بىلەن لاشمانلىققا ئادەم ئالغاندا فېودال -
بايلارنىڭ بالىلىرىنى ئېلىپ قېلىپ، گادايلار-
نى تۇتۇپ بەرگەن ھاكىمدارلارنىڭ ئادالەت-
سىزلىگىگە قارشى تۇردى. بولۇسلار ئۇنى
جازالاپ، سۈرگۈن قىلدى. تۈرمىدە ق. دا-
ۋلوۋ رۇس ئىنقىلاپچىلىرى بىلەن تونۇش-
تى ۋە ئۇلارنىڭ ياردىمى بىلەن قوراللىق
ئىنقىلاپ ئارقىلىق ھاكىمىيەتنى تارتىپ ئال-
مىغىچە ئەمگەكچى خەلىقنىڭ ئازاتلىققا ئې-
رىشەلمەيدىغانلىغىنى چۈشەندى.

سۈرگۈندىن قېچىپ چىققان ق. داۋلوۋ
كومىسسار ئالېكساندر بىلەن بىر سەپتە تۇ-
رۇپ خەلىقنى قوراللىق كۈرەشكە باشلى-
دى. شۇنداق قىلىپ چىمكەنتتە ئوكتەبر
ئىنقىلاۋىنىڭ غەلىبە قازىنىشىغا كورنەكلىك
ھەسسە قوشتى.

بىز تۆۋەندە گېزىتخانلىرىمىزغا شۇ
داستاندىن پارچە ھاۋالە قىلىمىز.

ئون يەتتىنچى ژىل. كەچ كۈز ئاخشىمى،
چىمكەنت سۈر باسقاندەك نەپەس ئالاتتى.
ھايات غۇربەتتە بىر كارۋان ئاخشىسى،
قاخشىغان كۆلپەتتىن زار ئاڭلىناتتى.
بۇ ئېغىر قىسمەتتىن ياش توكۈپ يوقسۇل،
ئوكسۇپ ئىندا قىلغان، زارۇ- پەرياتتىن.
تۇمانلار باغرىدىن تاپقايمۇ ئاق يول،
كۆرەشچانلار ئالغا دېگەن ھەر ياندىن، -
پەقەت موشۇ يولدىن تۇغۇلار مەرتلىك،
ئۇنىڭ تۇنجىسى بىر قاۋۇل ئەمەسمۇ.
بۈگۈن تۇن ھوكۈمگە كورسىتىپ ئەرلىك،

ئۇ چىمكەنت ۋادىسىن كەزگەن ئەمەسمۇ.
ئاخىر كېلىپ يەتتى مەخپىي يول بىلەن،
ئۇلار نىشان قىلغان مۇشكۇل پەللىگە،
تۈن قەھرى ھوكۈمدار ھەم بولغان ئېكەن،
موشۇ پەيتشۇ تاڭنى زارىقىپ كۈتكەندە.
ھەتتا موككەن ئېكەن مۇندىن تولۇن ئاي،
ئەل ئېدى بىر ھارغىن، تاتلىق ئۇيقىدا.
ئەسيانچىلار ئۇچۇن قولاي موشۇ جاي،
بۇندا غەلىبە قىلماق ھەر كىم ئويىدا.
تۈننى يېرىپ قاۋۇل كېلەتتى ئالدا،
ئىز بېسىپ دوستلىرى ئۇنى يانمۇ- يان.

پەقەت بىر- بىرىنى ئۇلار قىيپ دالدا،
قاۋۇل مەخپىي سىرنى قىلاتتى ئايان:
«بۇ دەقىقە قەدرى-بۈگۈن قانغا تەڭ،
بۇ دەقىقە- ھايات! بىزگە يول ئاچار.
بەلكى دۈشمەن ئولۇم ھەلقىدە قىپجەڭ،
بۇ پەيت سىرىن شۇ دەم ئەتمەكچى
تار- مار.
ئۇلار كار قىلالماس، مانا قۇلاق سال،
بىر تال ئوق ئېتىلماس ھەم بۇندا بۈگۈن،
يېڭىپ ئوتەرمىز بۇ تۈندىن بىمالال،
ھەتتا چىقارماستىن ئۈن بىلەن تۈتۈن.
پەقەت بىر نىشان شۇ، قورشاپ ئېلىشقا-
كازارمىنى بۇ تۈن قاراڭغۇسىدا.
تاڭ بىلەن كۈتكەن تۈنجا يېڭىشقا،
قەسەميات قىلغانمەن ئوزەم بىر تەنھا».
قاۋۇل ئوز ئىشەنچىن ئاقلار دەممۇ-دەم،
بۇ جاسارەت ئۇندا دەسلەپ تۇغۇلغان.
كومىسسار ئۇ ھوشيار، غەيرەتتى مەككەم،
ئۇلار قەلبىدىن كۈچ، سادا ئورغىغان.
شۇ سادا كومىسسار بۇيرىغى ئېدى،
شۇ سادا گۈدوكتا تەكشى ياڭرىدى.
«بۇ تاڭدا قوزغىلىمىز!»-قاۋۇلنىڭ
دېگىنى،
چاقماق كەبى تېزلىك بىلەن تارىدى.
شۇ مەھەل ئەتراپقا باققان ئەسكەرلەر،
بىر ئۇن چىقارماستىن ھۇجۇمغا ئوتتى.
گوياكى بىر- بىرلەپ گىرەلەشكەنلەر،
چەمبەر بولۇپ دۈشمەن يولىنى توستى.

بۇ چەمبەرنى ھېچ كىم بېسىپ ئوتەلمەس،
بۇ گويا پولاتتەك بىرلىكنىڭ كۈچى.
بۇ يەردىن دۈشمەن بىر قەدەم كېتەلمەس،
بۇ يەرگە باغلانغان غەلبىنىڭ ئۇچى.
تاڭ بىلەن كازارما قورشاۋدا قالدى،
ئەسكەرلەر بۇيرۇقنى ھەم قىلدى بەجا.
كومىسسار سەپ ئالدىدا مەغرۇر ماڭدى،
«ئالغا ئاتلان!»-دېدى، پارتلىدى سادا.
توپنى يېرىپ قاۋۇل قىلدى بىر خىتاپ:
«ئازاتلىق تاڭ ساداسى ياڭرار چىمكەنتتە.
بولشېۋىكلار مۇندا باشلامچى قاراپ،
ھەر قاچان يول تاپار ھور كېلەچەكتە».
بۇ ئوتلۇق خىتاپتىن تەۋرىدى مەيدان،
گويا ئوت ئاچقاندەك زۇلۇم كۆلپەتكە.
ئۇچقۇنلاردىن بۈگۈن يامرىغان ئىسيان،
قىزىل تۇغ كوتىرەر كەڭ ھورىيەتكە.
قاۋۇلغا ياندىش ئۇن قاتتى كومىسسار:
«بۈگۈن روسسىيەدە ئىنقىلاپ پارتلىغان،
بۈگۈن بىزنى لېنىن قەلبى نۇرلىتار،
بۈگۈن تاياندۇر ئىشچى ھەم دېخان»-
دېدى ئۇ، ئەتراپقا بىر نەزەر تاشلاپ،
بىلىپ ئالدى بۇندا يانغان غەزەپنى ...
كازارمىدىن ئوزى ھەم ئەسكەر باشلاپ،
شانلىق يولغا شۇندىن ئالغان مەدەتنى.
ئەنە شۇندا قاۋۇل بىلەن كومىسسار،
يېڭى ھايات، يېڭى نام جاكالىدى.
چىمكەنت بۈگۈن ئەندى بولار بەختىيار،
بەخىت قۇچىغى نۇر بىلەن پارلىدى.

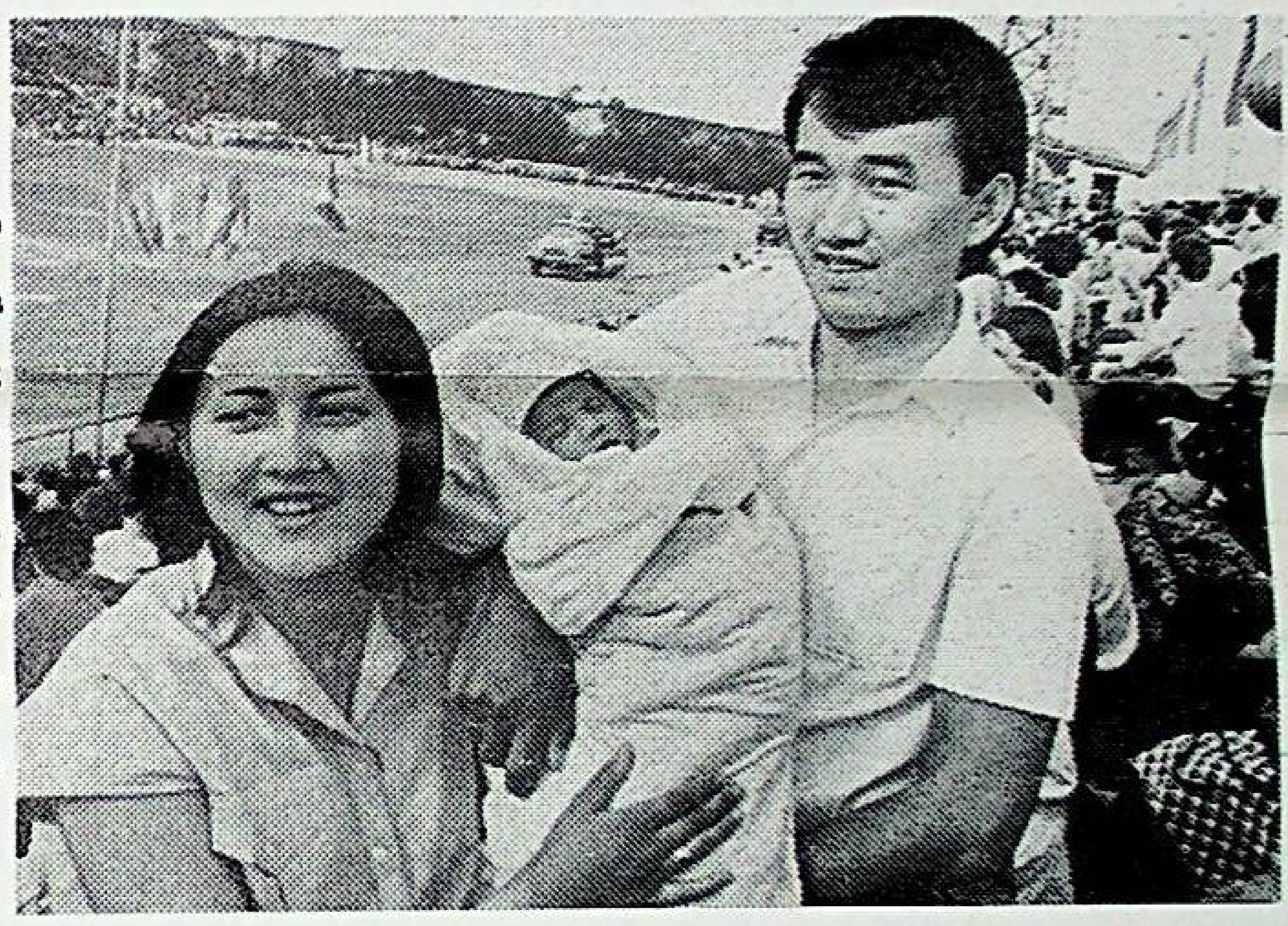

*

يېقىندا بالقاش ئاھالىسى شە-
ھەر قۇرۇلغانلىغىنىڭ 50 ژىلى-
غىنى تەنتەنىلىك ھالدا ئاتاپ ئوت-
تى. شۇ توي ئۇستىدە دۇنياغا
كەلگەن قادىرغالى، ئايگول سەتبې-
كوۋلارنىڭ پەرزەنتى گۈلناراغا
تۇغۇلغانلىغى توغرىسىدا گۇۋانا-
مە داغدۇغۇلۇق ھالدا تاپشۇ-
رۇلدى.

*

قېرىنداش جۇمھۇرىيەتلەردە

يېڭى ئۇسۇل بىلەن

تاشكەنت شەھرىنىڭ لېنىن ۋە
ساپېرنايا كوچىلىرى قىيىلىشقان
جايدا 17 قەۋەتلىك يېڭى بىنا
قەد كوتەردى. بېنانىڭ تۆۋەنكى
قىسمىغا ئاھالىغا مەئىشىي خىز-
مەت قىلىش كومپلېكسى جايلاش-
قان. بۇ يەردە ئىشلەۋاتقان كىر
ژۇيۇش ۋە دەزمال سېلىش ما-
شىنىلىرى گېرمان دېموكراتىك
جۇمھۇرىيىتى ۋە چېخوسلوۋاك-
يەدىن كەلتۈرۈلگەن. بۇ ماشىنىلار
مەخسۇس بىلىمگە ئېگە شەخسلەر
تەرىپىدىن باشقۇرۇلىدۇ. ئاھالىغا
مەئىشىي خىزمەت قىلىشنىڭ يې-
ڭىچە ئۇسۇلىدا ئىشلەش لايىھى-
سىنى بويىچە ستۇدېنتلار شەھەر-
چىسىنىڭ چىمباي كوچىسىدا مەخ-
سۇس بېنالار قۇرۇلۇۋاتىدۇ.

خەلىققە مەئىشىي خىزمەت
قىلىش ئىشىنى ياخشىلاش بويىچە
شەھەرنىڭ سابىر رەخىموۋ رايو-
نىدىمۇ نەمۇنىلىك ئىشلار ئەمەلگە
ئاشۇرۇلماقتا. پات يېقىندا شۇ
مەخسەتكە مۇۋاپىق سېلىنىۋاتقان
بىنا پايدىلىنىشقا تاپشۇرۇلىدۇ.
شۇ چاغدا ئاھالىغا مەئىشىي خىز-
مەت قىلىشنىڭ كوپ تارماقلىرىنى
ئوز ئىچىگە ئالغان كومپلېكس
خىزمەتتىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش
كەڭ يولغا قويۇلىدۇ.

ي. تايىروۋ.

كولخوزدىكى سالامەتلىك خىزمىتى

موسكوۋسكىي (كۈلياب ئوب-
لۇسى)، 19- ئاۋگۇست. بۈگۈن
يېزا قۇرۇلۇشچىلىرى لېنىن نامى-
دىكى كولخوز ئەمگەكچىلىرىگە
ئۇچ قەۋەتلىك ئاغرىقخانىنىڭ
ئاچقۇچىنى تاپشۇردى. ئۇنىڭ
ئېچىلىشى بىلەن ئېگىلىكتە چوڭ
داۋالاش- پروفىلاكتىكىلىق كوم-
پلېكسىنى ۋۇجۇتقا كەلتۈرۈش
تاماملاندى.

يېڭى يېزا تىببىي مەركىزى
كوپ ساھالىق پولىكلىنىكىنى، «تېز
ياردەم» ستانسىيەسىنى، ئۇچا-
ستكىلىق سالامەتلىكنى ساقلاش
پونكتلىرىنىڭ تارماقلىرىنى پرو-
فىلاكتورىلارنى بىرلەشتۈردى -
زامانىۋىي دىاگنوستىكا جابدۇق-
لىرى بىلەن جابدۇلغان داۋالاش
مەھكىمىسىگە تەجرىبىلىك ۋراچلار
ئىشقا تەكلىپ قىلىندى. ئوبلۇس-
لۇق ئاغرىقخانىنىڭ، تاجىكستان
پايتەختى كلىنىكىلىرىنىڭ مۇتە-
خەسسىسلىرى ئوز مەسلىھەتلىرى
بىلەن داۋاملىق ياردەم بېرىپ
تۇرىدىغان بولىدۇ. تىببىي مەھكە-
مىسىنىڭ ئىشىدىكى يېتەكچى ئو-
رۇن ئاغرىقلارنىڭ ئالدىنى ئېلىش-
قا، ئانىلار بىلەن بالىلارنى قوغ-
داشقا بېرىلمەكتە. سالامەتلىكنى
ساقلاش مەھكىمىسى ئېگىلىك مەب-
لىغى ھېساۋىغا قۇرۇلدى.

(تاس).

خىتاي ژۇرنالى چېگارا يېنىدىكى سوۋېت- خىتاي سودىسى توغرىلىق

بېيجىن. (تاس.) چېگارا يې-
نىدىكى سودىنى ھەر تەرەپلىمە
تەرەققىي ئەتكۈزۈش ئىككى تە-
رەپلىملىك خىتاي- سوۋېت سودا
مۇناسىۋەتلىرىنى كېڭەيتىشنىڭ
مۇھىم يونىلىشى بولۇپ ھېساپلى-
نىدۇ، دەپ يازىدۇ خىتاينىڭ «بې-
يتسىزىن رېۋيۇ» ھەپتىلىگى. بې-
يىل، بولۇپمۇ خىتاي خەلىق جۇم-
ھۇرىيىتىنىڭ خەيلۇنجاڭ ئولك-
سى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاۋتونوم
رايونى بىلەن سوۋېت ئىتتىپاق-
نىڭ خوشنا رايونلىرى ئوتتۇرى-
سىدا ئوز ئارا پايدىلىق سودىنىڭ
ناھايىتى چاپسان ئوسۇشى باي-
قالماقتا.

خىتاي مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ
باھالىرىغا مۇۋاپىق موشۇ ژىلىنىڭ
ئاخىرىغىچە خەيلۇنجاڭ ئولكىسى
بىلەن س س س ر ئوتتۇرىسىدىكى
ئېكسپورت- ئىمپورت ئوپېرات-
سىيەلىرىنىڭ ئومۇمىي كولەمى
50 مىللىون شۋېيتسارىيە فرانكىغا
(33 مىللىون دوللارغا) يېتىدۇ.
بۇنىڭدىن تاشقىرى، دەپ تەكىت-
لەيدۇ ژۇرنال، كېلەر ژىلى بۇ
كورسەتكۈچ ئېخىمۇ ئوسۇشى
لازىم.

خىتاي خەلىق جۇمھۇرىيىتى
بىلەن س س س ر ۋەكىللىرى شۇن-
داقلا خەيلۇنجاڭدا كوكتات ئوس-
تۇرۇش بويىچە ئىختىساسلاشتۇ-
رۇلغان مەركەزنى قۇرۇش پلانلى-
رىنى مۇھاكىمە قىلدى، ئۇنىڭ
قۇرۇلۇشىغا سوۋېت تەرەپ مەب-
لەغ ئاجرىتىدۇ. بۇ مەركەز ئو-
چۇن س س س ر دىن لازىملىق جاب-
دۇقلار يەتكۈزۈلۈپ بېرىلىدۇ،
ئەندى بۇ يەردە ئوستۇرۇلگەن
كوكتات سىبىرغا ئېكسپورت قى-
لىنىدۇ. تەرەپلەر خەيلۇڭجاڭدا
بىرلەشكەن رېستورانلار بىلەن ما-
گازىنلارنى قۇرۇش توغرىلىقمۇ
مۇزاكىرىلەرنى ژۈرگۈزدى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاۋتونوم را-
يونى ۋە ئۇنىڭ بىلەن خوشنا سو-
ۋېت رايونلىرى ئوتتۇرىسىدىكى
چېگارا يېنىدىكى ئالاقىلارمۇ جىد-
دىي تەرەققىي ئەتمەكتە. بۇنى
ستاتىستىكا مەلۇماتلىرى يارقىن
كورسىتىدۇ: ئەگەر ئوتكەن ژىلى
ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى سودىنىڭ
ئومۇمىي كولەمى ئون يەتتە مىل-
لىون شۋېيتسارىيە فرانكىنى تەش-
كىل قىلغان بولسا، ئەندى بىيىل-
قى ژىلنىڭ بىرىنچى يېرىمىدا 40
مىللىون شۋېيتسارىيە فرانكىدىن
ئېشىپ كەتتى. شىنجاڭ ئۇيغۇر
ئاۋتونوم رايونى سوۋېت ئىتتى-
پاقىغا بەزىبىر توقۇمىچىلىق بۇ-
يۇملىرىنى، بالىلارنىڭ موي جۇگ-
لىرىنى، ژۇڭ سۋېتېرلارنى، ئېمال-
لانغان قاچا- قومۇچلارنى يەت-
كۈزۈپ بېرىدۇ. سوۋېت ئىتتىپا-
قىدىن مېتال بۇيۇملىرى، خىمكات-
لار، مۇزلاتقۇچلار ئىمپورت قى-
لىنىدۇ.

تەھرىر ھەيئىتى.

بىزنىڭ ئادرېس: س س س ر، 480044 ئالمۇتا شەھرى، م. گوركىي كوچىسى، 50- ئوي، 7-قەۋەت. تېلېفونلار 85-86-33، 95-86-33، 07-87-33، 21-75-33، ئىندېكس. 72877
Бизниң адрес: СССР. 480044. г. Алма-Ата, Ул. М. Горького, 50.7 этаж, редакция газеты «Бизниң Ватан» индекс 72877.